

О четвертій пополудні: духовний супровід у повсякденному житті

АНАСТАСІЯ РЯБЧУК

29 СІЧНЯ 2020

Коли мій товариш – студент, активіст і правозахисник із Йоганесбурга – розповів, що навчається на трирічних курсах підготовки духовних керівників при Єзуїтському інституті Південної Африки, я здивувалася. «Хіба духовний наставник не мусить бути священником?» – «Не мусить! Навіть католиком бути не мусить», – засміявся він. Я рада цьому знанню, яке вже п'ять років дає мені змогу звертатися по духовну підтримку до католиків-мирян, чоловіків і жінок, до англіканських і методистських священниць, а також самій пропонувати духовний супровід друзям із різних християнських традицій і з секулярного середовища. А товариш став моїм першим духовним керівником і впродовж року випробовував на мені щойно здобуті навички.



Коптська ікона «Ісус Христос із абатом Меною», znana також як «Ісус Христос із другом», VI століття (фрагмент)

На вступній зустрічі він поставив кілька стандартних запитань про молитву, про Біблію, про таїнства, про той образ Бога, який сформувався в мене впродовж життя. Я відповідала чітко й упевнено, аж доки ми не помітили, що почало сутеніти. Тоді він спитав про останнє: «А де був Бог у твоєму житті сьогодні?» Таке просте запитання перервало потік «правильних» відповідей школярки-відмінниці, і від здивування мені перехопило подих. «Ну звісно ж! – зреагувала я словами Якова на це несподіване одкровення. – Сам Бог тут, а я цього навіть не усвідомлювала». Священними були пустельне місце й камінь, на який Яків уві сні схилив голову. Священним був і мій день.

Товариш усміхнувся й відповів цитатою на цитату: «Зніми свої сандалі, бо земля, на якій ти стоїш, священна!» Що це за земля й чим вона особлива, окрім того, що саме там тієї миті перебував Мойсей і саме там Бог вирішив йому щось сказати? Це запитання стало моїм «домашнім завданням»: до наступної зустрічі я мала уважно роздивитися світ навколо себе – той світ, де перебуваю і де Бог хоче мене зустріти.

«Ну звісно ж». Ісус зустрічав учнів не по синагогах, а в повсякденних просторах, за буденними

справами, які й становили їхнє життя: біля колодязя, під деревом (чи на дереві), у рибальському човні, на весіллі. «Де ти живеш?» – запитували вони. «Ходімо, покажу», – відповідав Він і вів до Себе в гості. Це було о четвертій пополудні. Як виглядала його кімната? Що вони їли на вечерю? «Ми Його зустріли!» – розповідали учні друзям і поспішали познайомити з Месією також їх.

Автор Євангелія від Йоана пам'ятає точну годину через багато десятиліть після тієї зустрічі. Позірна буденність Ісусового запрошення в гості о четвертій пополудні робить духовний досвід переконливішим, ніж абстрактні теологічні дискусії. Наставники-миряни, які живуть поруч із нами й мають ті самі радості та клопоти, чутливіші до присутності Бога у світі, а не лише в церковних стінах. Завдяки їхньому супроводу ми вчимось уважніше дивитися на світ і на себе самих. Може, це все справді варте уваги?

**Навіть коли світ огортає темрява, Бог діє в ньому в
способи, людям не відомі й не зрозумілі, та сповнені
творчої любові.**

Адже царство небесне подібне до закваски, яку жінка взяла й змішала з трьома великими мірами борошна. Чи є щось буденніше, ніж поратися на кухні? А саме в цій справі, у замішуванні тіста, Ісус запрошує шукати ключ до царства небесного. А ще воно подібне до зерна гірчиці; он та гірчиця росте на кожному кроці – Ісус показує на рослини, вищі за Себе, торкається їх і розтирає пару насінин між пальцями. «Погляньте на птахів небесних», – заохочує Він, а навколо щебечуть птахи й ховаються в затінку яскраво-жовтих гірчичних кущів. «Подивіться на цей дім, як він збудований», – й учні дивляться, торкаються каменя, запевнені в міцності споруди. Ісус хоче, щоб ми використовували всі чуття й уяву, аби досвідчити життя в його повноті. Він хоче, щоб ми слухали, дивилися, торкалися, куштували й нюхали все навколо. Навіть у церковних стінах Він перебуває в холодних краплях води, у крихкому хлібі й терпкому вині, у запаху кадила й вогниках свічок, у попелі, у руці незнайомця, простягнутій зі словами «Мир тобі».

Духовний пошук у повсякденному житті схожий на те, як діти збирають «скарби» на прогулянках. Я маю чотирирічну доньку, тож добре знаю, скільки всього щодня поміщається в кишенях куртки й у гумових чоботях. Монети, каштани й камінці, пір'їнки й кольорові осінні листочки, яскраві обгортки від цукерок... Роль духовного наставника – повиймати скарби з

кишень, уважно розпитати про кожен із них і розділити радість від знахідки (іноді, звісно, доводиться переконувати, що деякі з них – це все-таки мотлох, який варто викинути). «Скуштуй і подивися, який Господь добрий!» – заохотить він чи вона. Так, можеш торкнутися язиком холодного перила, можеш зачерпнути в чобіт води з калюжі, можеш змішати сік із молоком і спробувати, що з того вийде, можеш відрізати собі ножицями пасмо волосся, можеш залізи на дерево й не знати, як злізти вниз, можеш нахилитись і нюхати кожную квітку на клумбі, можеш вимальовувати пальцем сердечка на кожній засніженій машині, запаркованій при дорозі (хоч і спізнишся на сніданок у дитсадок). Бог радітиме й дивуватиметься разом із тобою.

Вирушивши в мандрівку для пошуку скарбів у повсякденному житті, я пересвідчилась у двох підставових істинах про нього, які доти знала лише теоретично: що Бог його створив, поглянув і сказав: «О, це добре!»; і що Бог його так полюбив, що Сина Свого дав, щоб кожен, хто повірить, мав життя вічне.

Створив і полюбив. Це усвідомлення наповнює певністю, що й тоді, коли світ огортає темрява, Бог діє в ньому в способи, людям не відомі й не зрозумілі, та сповнені творчої любові. Повсякденна реальність може нам опиратись і навіть доводити до відчаю. У пошуках скарбів дитина неunikнено натрапить і на голодне бездомне кошеня в підземному переході, і на голуба, розчавленого автомобілем, і на розбиту пляшку з-під горілки на майданчику. Але навіть небезпека, страх, сум і сльози на очах, які є частиною дитячого пізнання повсякденної реальності, сповнені сенсу. Запитання духовного керівника – «Де був Бог у твоєму житті сьогодні?» – надає цьому досвіду перспективи. Так, я його й тут зустрічала – о четвертій пополудні.